

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Tiburtzio Lopetegi Zabaleta

*Zestoa, Gipuzkoa
(1919-2012)*

Aurkibidea

Biografia

Loiolan jaio eta lau urte zituela Iraetara eraman zuten, "kamineronekoa" deituriko baserrira. Gurasoak Loiolarrak ziren eta 10 anai-arreba zituen. Eskolan Arroako maisu batekin ibili zen Zestoako maristetan. 12 urterekin Azpeitiko Landeta auzora joan zen morroi, eta geroago Zestoako Akua auzoko beste baserri batera. 18 urte zituela, gerrara bidali zuten eta Gasteizen, Valladoliden eta Ferrolen egon zen, besteak beste. 26 urterekin Zumaian itsasontziak egiten zituzten lantegi batean aritu zen lanean. Goikoetxe baserrira ezkondu zen eta bertan bizi da, Akua auzoan. Betidanik baserritik bizi izan dira. "Zestoarren erretolika" libururako egin zitzaion elkarrizketa.

Zintak

ZES-011

- **Proiektua:** Zestoarren erretolika
- **Elkarrizketatzailea(k):** Azpeitia Eizagirre, Agurtzane
- **Data:** 2002-01-01
- **Iraupena:** 75 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

ZES-045

- **Proiektua:** Zestoako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2009-02-27
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Elxpuru, Juan Martin

ZES-046

- **Proiektua:** Zestoako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2009-02-27
- **Iraupena:** 20 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

Pasarteak

1. 1919an jaioa Azpeitiko Loiolan

- **Erref:** ZES-011/001
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:36
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Bere burua aurkezten du. 1919an jaio zen Azpeitiko Loiolan eta 4 urterekin Iraetara joan zen bizitzera. Senitartekoak aipatzen ditu. 12 urterekin Landetara joan zen morroi 4 urtez eta 18rekin gerrara joan behar izan zuen.

2. Gerra denboran soldadu Gasteizen eta Segovian

- **Erref:** ZES-011/002
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:01:36. **Bukatu:** 00:03:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra denboran, Gasteizen, Segovian, Valladoliden eta Ferrolen egon zen soldadu, besteak beste. Gerrako ibilerak kontatzen ditu. 50 hilabeteren ostean, etxera itzuli zen; baina, berehala, berriz deitu zioten eta soldadu itzuli behar izan zuen.

3. Umetako entretenimenduak; jolasak, erreka...

- **Erref:** ZES-011/003
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:03:48. **Bukatu:** 00:06:51
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, erreka eta uretako jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetan eskolara joatea baino nahiago izaten zuen lanera joatea. Umetako jolasak; kaniketan jolasten zuten intxaurrekin. Txori habiak harrapatzen eta mantzanilak biltzen aritzen ziren. Errekan eta kanalean bainatzen ziren bazkalondoan lagun artean eta amorrainak harrapatzen ere ibiltzen ziren. Ezagun baten kontuak kontatzen ditu.

4. Santa Ines jaiak

- **Erref:** ZES-011/004
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:06:51. **Bukatu:** 00:08:44

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Santa Ines jaiak aipatzen ditu. Meza izaten zen eta erromeria egiten zen. Soinujolea aipatzen du. Herri-kirolak ez zen izaten orduan, geroago hasi zen ohitura hori.</p>

5. Zumaian eta Iraetan lanean

- **Erref:** ZES-011/006
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:09:02. **Bukatu:** 00:09:25

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Urola Kostako lantegiak

Laburpena:

<p>Zumaian eta Iraetan ibili zen lanean 4 urtez eta gero ezkondu egin zen.</p>

6. Ordua jakiteko eguzkiari begiratu behar

- **Erref:** ZES-011/008
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:10:57. **Bukatu:** 00:12:05

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

<p>Orduan erlojurik ez zuten izaten eta eguzkiari begiratuta gidatzen ziren. Etxeko erlojua bazuten, baina poltsikokorik ez. Kanpaiak eta "etxaferuak" aipatzen ditu.</p>

7. Zestoako bainuetxean, erromeria Karmengo egunean

- **Erref:** ZES-011/010
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:13:56. **Bukatu:** 00:17:16

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Oporrak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:

Bainuetxera joaten zen jendea hoteletan eta etxe partikularretan egoten zen. Ezagunak eta etxeakoak aipatzen ditu. Zenbaitetan, hogeitaka lagun ere bildu izan ziren etxe partikularretan. Ezagun baten inguruko anekdota bat aipatzen du. Karmengo egunean, bainuetxean erromeria izaten zen eta gogoan du oilaskoa nola jaten zuten.

8. Gorputz-bideak; kandelaren argitan goizeko mezara

- **Erref:** ZES-011/011
- **Iraupena:** 0:03:24. **Hasi:** 00:17:16. **Bukatu:** 00:20:40

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Orduan auzolan ugari egiten zen. "Gorputz-bideak" zer ziren azaltzen du, bide zidorrak. Ezagunen inguruko kontuak. Baserri bakoitzak bere "gorputz-bidea" izaten zuen. Mezara goizeko seiatarako joaten ziren; bat etxeko lanak egiten geratzen zen eta etxeko besteak mezara. Kandelaren argitan joaten ziren mezara.

9. Ikatza nola egiten zen

- **Erref:** ZES-011/012
- **Iraupena:** 0:05:30. **Hasi:** 00:20:40. **Bukatu:** 00:26:10

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Egur-ikatzak etxetik gertu egiten zuten. Ingurukoak ikusten zituen ikazkin lanetan; ikatza nola egiten zen azaltzen du. Etxean ekonomia izaten zuten eta toki askotan beheko sua ere bai. Soldadu joan zirenean, mando simaurrarekin egiten zuten sua Valladoliden.

10. Belar txarrak eta sendabelarrak; gaixotasunak

- **Erref:** ZES-011/013
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:26:10. **Bukatu:** 00:30:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Baserrria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Nekazaritzako belar txarrenak barrabasa, uztaua eta almitza dira Tiburtzioren ustez. Katarroarentzat berbena, pasmoa eta itur-belarra. Ardien gaitzak aipatzen ditu. Garai hartan ez zen txertorik izaten. Inguruko ezagunen kontuak eta gaixotasunak.</p>

11. Etxeko sagardoa eta sagar-motak

- **Erref:** ZES-011/014
- **Iraupena:** 0:04:30. **Hasi:** 00:30:00. **Bukatu:** 00:34:30

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserrria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

Tiburtzioren etxean sagardoa egin ohi zuten. Etxekoek eta auzokoek lagunduta egiten zuten sagardoa. Errege sagarra, libra sagarra, txorten luzea eta beste zenbait sagar mota aipatzen ditu. Sagardoa nola egiten zuten azaltzen du. Sagarrak biltzera 3-4 neska joaten ziren etxera eta gero sagarrak saldu egiten zituzten, kiloa 3 pezetatan.

12. Pinuak sagastien etsai

- **Erref:** ZES-011/015
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:34:30. **Bukatu:** 00:38:20

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Natura » Meteorologia
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

Sagarra galdu egin da, zuhaitzik ez landatzeagatik. Sagarra bi urtean behin izaten zen orduan eta zaintzen baziren ere ez zuten ikasketarik behar ondo zaintzeko. Gaur egungo sagardoaren inguruko kontuak. Pinuak eta pinu zomorroak kalte handia egiten diote sagar-arbolari.

13. Baserriak gainbehera

- **Erref:** ZES-011/016
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:38:20. **Bukatu:** 00:39:12

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

Baserria galzorian ikusten du; garai batetik hona inguruko baserriak hutsik daude. Auzotarren inguruko kontuak.

14. Errazionamendu garaian, txerri-urdaiarekin egiten zuten koipea

- **Erref:** ZES-011/020
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:46:36. **Bukatu:** 00:47:25

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Olioia errazionamenduan izaten zuten eta urdaiarekin koipea egin eta patata frijituak edo bestelakoak egiteko erabiltzen zuten. Gobernuak txerria hiltzea debekatu egin zuen eta gauez aritzen ziren txerria hiltzen.

15. Orduko hozkailua: gazi-kutxa

- **Erref:** ZES-011/022
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:48:29. **Bukatu:** 00:51:08

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Garai batean janaria mantentzeko ez zen hozkailurik izaten eta gazi-kutxan gazitzen zituzten. Eguzkiak jotzen ez zuen aldean sareakin babesten zuten janaria freskatzeko. Gerra-denboran, poteko tomatadun haragia jaten zuten eta gorroto zuen. Gerran, mendian zeudenean jaten zuten ondoen.

16. Militar, apaiz eta serorei garia entregatu behar

- **Erref:** ZES-011/024
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:52:55. **Bukatu:** 00:55:30

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Militarrei garia eta baba gorria entregatu behar izaten zitzairen; apaizei eta serorei ere eman behar izaten zitzairen.</p>

17. Kanpai-motak; klase desberdinetako hiletak

- **Erref:** ZES-011/025
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:55:30. **Bukatu:** 00:58:19

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

<p>Goizean "matutiya" seiak eta erdietan, zazpietako mezan "txiliña" eta hamabietan "baba naboriya" izaten ziren eta iluntzeetan erromeria bukaeran angelus-kanpaia izaten ziren. Ostiral Santuan hil-kanpaia jotzen zen. Kanpai mota ezberdinak aipatzen ditu. Aberats eta pobreen hiletetako mezak ezberdinak izaten ziren, aberatsenek kantu eta apaiz gehiago izaten zuten.</p>

18. Neska-laguntzera oinez

- **Erref:** ZES-011/027
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:58:40. **Bukatu:** 01:02:16

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Orduan gauean trena izaten zuten, baina oinez ibiltzen ziren lagunartean eta andregaiekin. Neska-laguntzeak urrutira egiten zituzten eta goiz erretiratzen ziren. Anaiaren eta ezagunen inguruko kontuak.

19. Ibainarrietako erromeria

- **Erref:** ZES-011/028
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 01:02:16. **Bukatu:** 01:03:08

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Ibainarrietako erromeria aipatzen du; jende asko joaten zen eta soinu-jolea egon ohi zen. Orduan erromeria ugari egiten zen.

20. Azokara Zestoara eta Azpeitira

- **Erref:** ZES-011/032
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 01:06:23. **Bukatu:** 01:09:04

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Azokara Zestoara eta Azpeitira joaten ziren. Asko ziren pattarra aldean hartuta joaten zirenak azokara eta afari-legea eginda etxeratzen zirenak. Jatorduan ez zen kaferik edaten, barra ertzean hartzen zen kafea.

21. Bidea egin zutenekoa

- **Erref:** ZES-011/034
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 01:09:27. **Bukatu:** 01:11:48

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

<p>Orduko bideetan harri-koskorak eta lokatza izaten ziren eta alpargatak jantzita joaten ziren. Etxeko jakiak aipatzen ditu. Bidea auzolanean egin zuten eta hura egin zutenean ospatzeko afaria egin zutenekoa kontatzen du.</p>

22. Etxea egindakoa, "ostrokua" deituriko ospakizuna

- **Erref:** ZES-011/035
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 01:11:48. **Bukatu:** 01:12:11

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

Laburpena:

<p>Etxeetako teiatua egindakoa "ostrokua" deiturikoa egiten zuten, afaria izaten zen ospatzeko.</p>

23. Azpeitian jaio eta lau urterekin Iraetara

- **Erref:** ZES-045/001
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:55

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

1919an jaio zen Loiolako Bizkiturri baserrian. Ama Bizkiturrikoa zuen eta aita Agerrekua, loiolarrak biak. Lau urte zituela Iraetako Antonenea baserrira joan ziren bizitzera, *Kamineronekoa* ezizenez ezaguna. 11 senidetan bigarrena zen Tiburtzio.

Transkripzioa

- Izen-abizenak ematen badizkidazu.
- Tiburtzio Lopetegi Zabaleta.
- Noiz jaio zinen, ze urtetan?
- Ba etorriko'ye datorren hillen aurrenien larogeta hamar... hemeretziyen, hemeretziyen izengo giñen jaiyuak gu.
- Hemeretziyen?
- Bai. "Mil nuevesientas (dieci)nueve". Larogeta hamar (...) hemendik hogeiegun barru, hillen aurrenien.
- Ze hilabetetan jaio zinen?
- "Primero de abril".
- Gerra (akabau zanian) hogeiegun urte, gerra akabau zanian. Hamen (geunden) gu soldau gerran.
- Jaio nun egin zinen, hemen bertan?
- Ez, Loiolako Bizkiturrin. Baserriyan izena. Hantxe erreka-zuloan, zera bado ba, taberna hori, oiñ saldu in due, Uranga Taberna. Haretxen ondo-onduan jaiotakuak gea gu. Handik alde ein gendun lau urte giñuzela alde ein gendun hortiken.
- Hangoa zer zenuen, aita edo baten bat?
- Ez, ama hangua, baiña bakizu orduan jesuitak-eta zien, eta jesuitak ze in tzuen, terrenuak eta danak-eta. Hor Iraetan baserriya librau ein zala ta gure aitta zana ta horrea zea ein giñan.
- Aita nongoa zenuen?
- Agerrekua, Loiolako Agerrekua, Agerreaundi.
- Aita ere Loiolakua zan?
- Ama Loiolako Bizkiturrikua, aita Agerrekua.
- Loiloakoa?
- Bai, hantxe gain-gaiñian. (...)
- Eta orduan lau urterekin Iraetara etorri zineten?
- Bai, bai, Iraetara, lau urte giñutzela.
- Baserriren batera?
- Kamiñerokua. Bueno, etxe horrek ditu izen asko. Baakizu zer dun? Hor lehen emen tzan Kamiñerokuan kamiñerua gizona eta orduan multak-eta izeten zien, karreteruak-eta asko, eta ardua emateagatikan zeratu emen tzion, libre laga, eta "Ardo" izena ipini. Eta gure aittite zanai, berriz, aman aittei, Loiolan jesuitakin nola hazi zan, "Patroia" berriz hari. Eta etxiak berez izena du Antonenea. Antonenea du, baiña iñok ez du ezautu izen hori, Kamiñeronekuakin beti. Horrea (jundakuak?) gea gu.
- Zenbat anai-arreba zineten?
- Gu asko. Ikaragarria botako dizut, e. Hogeta bost hillebete barrun gure amak izan zitun lau mutill. Hogeta bost hillebete barrun. Gu bixkiak, eta hurrenguek'e bixkiak, haiek'e mutillak. Haiek hemen bizi izan balie larogeta sei urte. (...)
- Zenbat anai-arreba?
- Zortzi anaia ta hiru arreba. Hamaika.

24. Eskolan Arroan eta Zestoan maristetan ibilia

- **Erref:** ZES-045/003
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:04:23. **Bukatu:** 00:06:55

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Eskolan Arroan ibili zen bertako maisu batekin 6 urtera arte, ondoren Zestoan ibili zen. Dotrina izaten zuten ikasgai nagusi eta apaizak ematen zien ikasgai hori. Baserrian lan ugari izaten zuten eta ezin izaten zen eskolara egunero joan. Zestoan Maristak zituen irakasle. Maristak euskaldunak ziren eta euskaraz irakasten zieten.

Transkripzioa

- Eskolan non ibili ziñen?
- Eskolan iñun ez. Natural-natural ezer ez. Arruan maixu zahar batekin ibilli giñan, ta gero Zestuan Maristak egon zian, baiña eskolan zea, hamabi urtekin morroe erten gendun-ta.
- Arruako eskolan ibili zinen, Arruan?
- Herriko Eskolan.
- Maisua nongoa zen?
- Maixua? Bertan bizi zien familiya, eta bera zaharra, eta bi seme bazittun eta haiek´e... Oin dala bakizu, oin dala ia larogei urte dia ta.
- Zenbat urte arte egon ziñen han Arruan?
- Gu Arruan ibilliko giñan, bost-sei urtekin jungo giñan eta gero Maristak jarri zittuenien, baiña hor denpora gutxi, orduan hamabi urtekin, bakizu, nora-nora zera in ber.
- Eskolan zer ikasten zenuten?
- Gauza gutxi. Orduan eskolan ze ikesten zan ba?
- Ze izaten zen orduan?
- Ordun dotriña izeten zan, dotriña izeten za. Gero zeoze ikesiko gendun baiña. [...]
- Dotriña maisuak berak ematen zizuten?
- Ez, ez, hori apaizana jun ber izeten zan, e. Komuniyua bestela apaizak. Etxien ahal badezue amakin dotriñie ikasi ta zeera jun ber. Bakizu, guk ez gendun izen, baserrien aitte ta lanien ibiltzen zien, baserrien lanien eta, beti etxien baten batek [...] in ber eta eskolara... Ibili giñen baiña orduen zien dirudunak bakarrik eskolara zera eitten zeбенak. Gure modukuak lanea gaztetan erten ber izeten gendun.
- Maristetan maisuak zein ziren? Zestuara etorri zinenean, nondarrak ziren?
- Ez dakit nunguak izengo zien haiek. Hola zer batekin ibiltzen zien haiek. Apaizan jantziyen ibiltzen zien. Maristak.
- Kanpotarrak ziren?
- Ez euskaldunak zien, euskeraz eiten zeбен haiek.
- Ikasi erderaz egiten zenuten?
- Dana euskeraz guk. Guk ikasi al gendun ba erderaz. Soldautzan´e horrenbeste urte pasau...
- Batzuk izaten dira umetan...
- Guk beti ordun dana euskeraz; dana. Gero gerrak erten zun eta akabo gure eskolak izan zien.

25. 12 urterekin eskola utzi eta morroi

- **Erref:** ZES-045/004
- **Iraupena:** 0:02:53. **Hasi:** 00:06:55. **Bukatu:** 00:09:48

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>12 urterekin eskola utzi eta morroi joan zen Azpeitiko Landeta auzoko Arostegi baserrira. Baserri handia zen. Goizez baserriko lanak egin eta arratsalde bertako umeak zaintzen zituen. Azpeitian hiru urte egin ondoren etxera itzuli eta beste bi urtean Zestoako Ereioberri baserrian egon zen morroi. Berak 50 eta 80 duro irabazten zituen urtean eta kaletar gazteak, berriz, mantenuaren truke aritzen ziren. Irabazitako dirua etxean entregatzen zuen.</p>

Transkripzioa

-Hamabi urterekin utzi zenuen eskola eta morroi joan zinen?
-Bai. Orduan bakizu, morroe Landetan Aroztegira morroe jun nintzan.
-Landetako aroztegira?
-Aroztegira, bai. Martxialen... Han hiru urte ein nitun morroe.
-Eta zer lan egiten zenuen?
-Lana? Baserriyan eiten zan lana. Nausiak agindutakua. Ganauakin itulan.
Itulan ba al dakizu zer dan?
-Aroztegia, aroztegia zan?
-Ez, ez. Baserriyen izena zan.
-Aroztegi?
-Aroztegi. Baserria.
-Baserriko lanak egiten zenituen.
-Basarri haundiya zan, eta basarriyan beti izeten zan gaztientzat'e lana.
Batzuk itulan, ganauen aurrien itulan in ber-ta; beste batzuk zera
laguntzen. Gero atsalden aitta zaharra eta ama zaharra eta gero andra-
gizonak gaztiak; eta batek umezaitzan igual-ta, esaten zana in ber. Ure
ekarri, bestela urik eta gauzik ez zan baserri askotan, urik ez, eta urek
ekarri-ta. Eta han ein nitun hiru urte. Ta gero handikan etxera etorri nintzan
pixkat hazi giñanian, eta gero hamentxe Eriyoberri (Ereioberri), beste bi
urte. Ez [nitun] osau, gerrak erten zun...
-Erioberri?
-Eriyoberri, baserri bat hementxe. [...] partian dao, hamentxe goian dao
Eriyoberri hori.
-Horra etorri zinen morroi?
-Bai, etxera etorri eta etxian ein nitun bi-hiru hillebete eta nahi zeen baten
bat eta gero hor bi urte eta gerrak erten ziun. Guk hamazazpi urte
genduzkela gerrak erten zun.
-Morroi egon zinen etxe hartan mantenu aldera ala?
-Ez., ez, ez. Orduan pentsazu, berrogeta hamar duro urteko jornala, eta
ikeragarria zan ordun saso hartan. Ordun behiak biltzen eta ikaragarri
zertzen zan. Mantentze aldera hor egoten zin. Kalekuak egoten zin
holakuak jeneralin, hola gaztiak, bi hillebetarako eta barkaziotan eta zerak.
Baiña nik ez. Berrogeta hamar duro. Eta gero hor gehio, hor larogei duro,
honebeste urte aurrera ni joan bezela beti zera eitten ze(b)en, altzau.
-Eta irabazitako jornala?
-Oin bezela ez, amai eta aitai, ordun gurasuak kobratzen zezen. Oin
bezela? Oingo gaztiak gaiztuak dia, e.
[...]

26. 18 urterekin, gerrara soldadu

- **Erref:** ZES-045/006
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:10:03. **Bukatu:** 00:13:07

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>18 urte zituela, gerra hasi zen eta soldadu joatea tokatu zitzaion: Gasteizen instrukzioak egin ostean, Somosierrara eraman zuten. Mendiko txaboletan pasa zituzten bederatzi hilabete. Guardiak egiten zituzten egunero

eta su-egurra prestatzen aritzen zen beste bi euskaldunekin batera. Inguruan erdaldun jende ugari bazuten ere, ez zuten erdaraz ikasi. Emakumerik ikusi gabe denbora luzez egon beharra suertatu, eta horren inguruko anekdota bat kontatzen du. Sei urte egin zituen soldadu, 49 hilabete lehorrean, eta ondoren Ferrolgo kuartelean.</p>

Transkripzioa

- Gero gerra erten tzun eta hemezortzi urtekin zera jun giñan, soldau. Gure kinta [jun] zan. Kinta Cuarenta. Hemezortzi urtekin.
- Hemezortzi urtekin gerrara joan zinen?
- Bueno, estraiñako Bitorira jun giñan. Bitorian instrukziuk ikesi eta gero Somosierrara. Madrilko zea hortan.
- Eta soldadu joan zinen?
- Soldau, soldau, soldau, hantxe txabola zarretan lo eiñez zeran, mendien.
- Kanpamentuetan?
- Bai. Kanpamentuek, ez, txabolak. Ordun kanpamentuik ez zan. Bueno, kanpamentuak baiña guk txabolak genduzkan, Segovian mendiyen, Somosierran. Hantxe beratzki hillebete ein giñuzen.
- Ze esperientzi? Nola pasatu zenuten?
- Gu bastante ondo egon giñan. Tiroik ez gendun izen, guardiek in ber beti. Bai ba, Madril holaxe zeon, bertan, eta hauraxe zaitu. Soldau asko, e. Eta egurra eamaten gendun eta ondo jan eta edan eiten gendun zeatiken gu hiru euskaldunok giñen, eta egurra nola eamaten gendun, beti furrielak'e ta zerak beti jaten ondo ematen zigun guri. Beste batzuk berriz lo, baiña egurra asko erretzen zeen ba zera eiteko-ta.
- Zer egiten zenuten?
- Sua, bakizu; guk han ordun ehun eta hogeit bat lagunak bazkaldu behar izeten zan eta hareako suak-eta.
- Sutako egurra?
- Bai ba. Sua kanpon edozein tokitan, gaur hamen sua, bihar beste toki baten-eta, beti zean in ber eta beti egurra preparauta. Gero gabien guardia beti. Gabien guardia in ber izaten gendun guk. Beste batzuk berriz hantxe etzanda lo igual. Hantxe egoten zien extremeñoekin eta kastillano jendie dana. Eta guk ez gendun ez erderaik ikesi eta ez ezer han. Kabo furrielak ez zun sekula, harek'e ez zun euskeraz sekula, "ardua" (...) guri. Soldautzako (...) Beratzki hillebete mendi baten ein giñuzen-ta. Askotan esate'et eta, gero ezin ba emakumeik ikusi eta ezer e mendian han, eta komandanteak eaman digu rubia bat eta geuk elkarri: "Hi hoi dek henbra ekarri diguna" egiñez soldauak alkarri. Rubia bat eaman zun-ta. Emakumia nolakua zan arrastoik'e ez eta. Soldauen sistema ba al dakizu zer dan?
- Hantxe egon behar, beharko.
- Bost urte, ia sei urte ein giñuzen guk soldau, e. Ein giñuzen berrogeta beratzki hillebete lehorrien eta gero Ferrolera jun giñen soldau. Ferrolgo kuartelin ein nitun hamalau hillabete.

27. Gerratean zebilela, ingeles eta alemanen arteko borroka

- **Erref:** ZES-045/008
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:13:22. **Bukatu:** 00:15:56

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Kanariar irletan kruzero batean egon zen soldadu. Ferrolen, eguneko pezeta bat ordaintzen zieten. Ingeles eta Alemanen arteko borroka aipatzen du; hildako ugari izan zen han.

Transkripzioa

-Ferrolen hamalau hillebete egin zenituen?

- (...) Gero Crucero Canarias Ferrolen ein nitun nik hogeta beratziz hillebete. Hamalau hillebete Cuartel Dolores, eta gero Crucero Canarias. Han hamabost hillebete. Hogeta beratziz hillebete ein nitun nik. Bada zeozer. Morrontzan eguneko errialakin jun eta Ferrolen eguneko pezeta ematen ziun.

-Egunean pezeta?

-Bai. Jornala. Orduan jornal earra izaten zan haura. Gosiak akaatzen hantxe. Gosiak ze ete du?

-Gerrako istoriaren batzuk izango dituzu, anekdotaren batzuk.

-Istoriak? Ez dao kontau're eitteik eta. Hildako ugari bai hor alemanak eta ingelesak zera bota zeбенian. Inglesak alemanai bota barkua, eta gu jun giñan hura salbatzera, gu juterako danak itota zauren. Salbabidakin, eta bi jaso ta hurrengo egunian Itziarkukin (Islandia?) aldian-edo auskalo nundik zihar ibilli giñan, mendiyak bakarrik ikusten zien eta.

-Itsasoan ez zineten ibili sekula?

-Itxasuan ba!

-Igeri-eta?

-Igeriyan nik ondo egiten nun. Itsasuan ez hainbesteraño ibilita baiña. Iraetan pasatzen zan lehen eta.

-Itsasuan bonbak elkarri botatzen-eta?

-Guk ez, guk ez gendun bonba bota. Inglesak eta alemanak. Hori zuen aittittek eta akaso, hori zala hirurogetaka urtiak dia, hirurogeta hamar. Ba gerra akaau zala're guk hogeia egun euki giñuzen, (...) gerra akabau zan, hogeia egun bai. Zeatikan, soldautzatik jatxi eta mezan apaizak zea eman tzun eta sermoian gerra akabau da, esan ziun. Zeoze (...) esaten jardun gendun. Kapitanak etorrita bihar mendi hoiek hartu bihar dizkiu ta, elurre dana zera einde zeuren. Baiña harek bazekien zeoze, eta hurrengo egunian zer da eta herri txiki batea eaman eta gero meza eman eta gerra akaau zala. Hogeia urte, ordurako einda geuden beratziz hillebete, gero kuartelin-ta ia urtebete inguru bai.

-Kapitanak eta jatorrak tokatu zitzaizkizun?

-Haiek berak nahi zeen bezela haiek. Haiek jan ondo-ta, gero asistentie eukitzen zeбен eta haiek gu baiña hobeto ibiltzen zien. Jornal galanta-eta. Gu, zera. Eta gu bakarrik ez, asko, millaka soldauak.

28. Soldadutzatik neskei karta bidez egindakoak

• **Erref:** ZES-045/009

• **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:15:56. **Bukatu:** 00:16:37

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Txaboletan egiten zuten lo. Zorritz beterik egoten zen ingurua eta behin neska bati gutun bidez egindako bihurrikeria aipatzen du.

Transkripzioa

--Lo eta nun egiten zenuten?

-Txabolan. Bota mantak eta txabolan lo zorri artian. Gero ikeragarriak eiten giñuzen han. (Neskei ta emetar?) bat bagendun kartak primeran eskribitzen zuna, eta neskan (...) karta sobrian sartu zorriak eta bialtzen genizkon zera-ta. Soldauak ze erregalo dan... Eta hamen bagendun neskazahar aberatsa, lehen esan deu ba, hotelekuak, eta hoiek tximiniko kia baiño zerago zien, okerrak zea ta hoiei eiten (giñun) kartatan atso, zorriyak bialdu neska zar hoiei. Besteik ez zeen merezi ta.

29. Gerrako itsasontzia

- **Erref:** ZES-045/014
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:18:12. **Bukatu:** 00:21:40

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Itsasoan gerran zebiltzala, lehorretik atera eta itsasontzi aleman bat urperatuta topatu zutenekoa kontatzen du; han hildakoen aipamena ere egiten du. Gerrako itsasontzia nolakoa zen deskribatzen du; mila soldadu inguru ibiltzen ziren.

Transkripzioa

-Goiz baten esnau giñan eta (...) kalderak eukitzen zituen makinaria zera eiteko-ta. Haundia, berrehun metro luze zan haure. Gu milla soldau inguru da ibiltzen giñan zerak, milla soldau inguru-ta. (...) barkuak kargatzen arrainekin-eta, gasoille ta zera eiten-ta. Asteartie zan goguan dauket hori, eta hamabik aldera, orduntxe zeera erten behar gendula, itsasora erten behar gendula, bazkaian zea, eta hamen bermeotarrak eta soldauak bazien, haiek bazekien (...), bestea in ber gendula ta. Ferroldik erten gendunian, barko alemana ziok ia urpera eiñian, eta gu asteartian erten eta asteazkenian guk billau gendun eta harek itota salbabidiakin. Eta bi jaso giñuzen, eta haiek dana marineru bezela jantzi zuri-zuri, eta eliza, kapila bertan eukitzen gendun, eliza bertan, eta han kandela piztu eta goardian marineruak; gu Infantería Marina giñan gu, marinak, eta hurrengo egunian, apaiza bertan ibiltzen gendun ba guk, eta hurrengo egunian entierua ein eta bere musikak eta zerak ein buelta eta. Atzera gero Coruñara sartu giñen, zapatuan. Asteartian erten eta Coruñan sartu giñun.

-Barkuak nolakoak ziren?

-Harek aeuzkan, dauzka, kaiñoiak hortxe earki ikusten zazko, hamasei kaiño, haundiyak, e, kaiño haundiyak. Lau alderdi baten, aurrian beste lau, atzian beste lau eta bestaldian beste lau. Hamasei kaiño. Eta kaiño bakoitzak (hainbeste) mutill eukitzen zitun. Eta harek mendi... Azpeiti ta dana txikiuko zitun barko harek, gure kruzera barko harek. Milla bat soldau. Han ibiltzen zien elektrizistak, linterneruak, igeltseruak, ofizio guztikuak, eta bertan eitten zan, fabrikara juten zien bezelaxe. Gu soldauak, gu beti armak, fusilerakin gu. Eta egon zin zerak, burniyak, eta atzera uretara bota zin aleman bi hoiek; bestiei ordena Madrildik hartuko zeen, hango jefiak, kapitanak-eta... Haiek uretara bota eta hurrengo egunian Coruñara sartu giñen. Erten asteartian eta zapatu illuntzian Coruñara.

-Coruñan zer moduz?

-Coruñan barku haundirikan ezin zan (...) Konparazio batera hamendik,

nola esango'et, ermittara bezela, zeraik ez, eta handikan gero atzera Ferrolera etorri giñen. Ferrolen barku haundiyak zera eiten zien; zeatik ura ber du ba zera eiteko, barku haundi hoiek eta sartzeko-ta.

30. Coruñan eta Madrilen Francorekin

- **Erref:** ZES-045/015
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:21:40. **Bukatu:** 00:23:34

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Bi pasadizo kontatzen ditu: Coruñan Franco euren itsasontzira sartu zenekoa, eta Madrilen hura bertan zela desfilea egin zutenekoa.

Transkripzioa

-Behin zera ein gendun bai, zan agostun hamalaua, eta Franco xaharrakin zeran ibilli giñan, eta Coruñan, bai ba, nola ez zan sartzen, traiñeruekin eaman tzeben Franco xahar hori gure barkora.

-Ikusi zenuen aurrez aurre Franco?

-Ikusiko ez nun ba. Eskailletan gora igo ber, (...) eta gu armauta, eta musika (...), eta zer da ta eguna gurekin pasau zun maniobratan, kaiñoiekin maniobratan. Eta Madrillen'e bai, Madrillen. Gerra akababauta, (...) edo ez dakit zer zan, desfile printzipala han ein zan, alemana-ta, goguan daukat goien abioiek zera egiñez, antzarrak eta nola letrak eiten zituen, eurie ta haizie?, forma hortan ez baiña zea ertengo ete gendun. Berak'e ez zun egun edarra pasau, ez guk'e, baiña harek egun guztian hola besuakin jarrita Franco xaharra, eta desfilatzen.

-Zer moduzko gizona zan?

-Haure? Gizon haundiye ez zan baiña gogorra bai haure. Ñio!

31. El Escorialen desfilatzen

- **Erref:** ZES-045/016
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:23:34. **Bukatu:** 00:25:08

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Coruñatik El Escorialera joan eta desfilatzen aritu zirenean, alemanek dohainik egin zuten; Tiburtziok eta bere taldeko soldaduek, ordea, ordaindu egin behar izaten zuten.

Transkripzioa

-Escoriales, ba al dakizu nun daon Escoriatz (Escorial esan nahi du) hori?

-Bai.

-Guri han edarra ein tziun. Alemanak (...) Zea hortaa jun giñanian, handik... zortzi egun pasau giñuzen desfilatzen..., alemanak hango zea ikustia debalde eta guri kobrau eiten zigun, Escoriatzen (Escorialen), Escoriatz hori famaua da ba zer hori, hori Madritikan zera dao.

-Madrident ondoan?
 -Escoriales. Franco xaharra-ta han enterrau zituen ba gero. Sekula ez ziñan harea jungo?
 -Ez naiz izan ni.
 -Eliza harek gauza haundia zun, bo!, famaua eliza're ta. Alemanak debalde, eta guri kobrau eiten zigun zea eitia. Lotu beratzi eta afusilatzer a nola eramaten zituen ordun, orduan zan afusilatzementua.
 -Sekula ikusi zenuen afusilatzen baten bat?
 -Guk ikusi ez, baiña guardia pranko ein, eamaten eta, karzelatan-ta guardia asko eiten gendun Ferrolen-ta egoten giñanian, bu!
 -Kartzelatan egiten zenuten guardia?
 -Ehun soldau igual egoten zien ganbara haundi baten, eta periodikua (...) gerran hor extranjerien-ta. Batek igo zun mahai baten gaiñera ta dana ixil-ixilik letu, batek letzen zun-ta. Hara!, zenbaitek historia earki esango luke, nik berriz ez det baliyo hola zera eiteko-ta.

32. Zumaiaiko Itsasontzi lantegian lanean

- **Erref:** ZES-045/018
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:26:28. **Bukatu:** 00:30:14

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Gerratik bueltatu eta 26 urterekin Zumaian hasi zen lanean itsasontzientzako piezak egiten. Lanean nola hasi zen azaltzen du; hasieran 12 pezetako soldata zuen eta 8 orduko lan-jarduna. Trenez joaten zen lanera. Garai hartan bizikleta zuena aberatsa izaten zen.

Transkripzioa

-Etxera etorri eta Zumaian hasi zinen lanean.
 -Bai, Zumaian.
 -Zumaian nun esan duzu?
 -Horri esaten ziyoen, nola esaten ziyoen horri? A bai, "Cara al Sol".
 -Nun zan hori?
 -Hor behetik gora, herriko plaia bakizu nola dauren, han behetik gora hasten da ba taillarrak? Ahaztu ein zat taillarran izena.
 -Te tailler zan?
 -Han dana barkuak eiten giñuzen, zerak, kalderak-eta, deposituak, uran deposituak-eta eiten zien hor ze hortan. Barkuak, piezak-eta.
 -Zenbat urte han hasi ziñenean?
 -Nik eukiko nitun ba hogeta sei urte. Hogeta zazpi urtekin ezkondu, hogeta sei urte.
 -Ze lan egiten zenuen han?
 -Han? Borraketan eta suan kontra. Oin bezelako (...) eta ez zan, eta borraketan ein behar izeten zan. Sutan berotu burniya eta gero holako mahaiakin kalderak, deposituak ekartzen zizkun ta, dana sua ein eta gero haiek danak borraikin zera in ber. Bazien han ofiziyua zaukenak-eta, eta haiek esandakua ein behar guk.
 -Erakustaillea bazenuten orduan?
 -Bai, bai, erakustailia bai. Ofiziala. Guk ez gendun ofiziorik eta ikesteko astirik izen. Gu beti astolanian gu, beti astolanian. Ai! Nolako mundualdia

pasauta gauren!

-Eta han nolako jornala irabazten zen, ona?

-Zestuan beratzi pezeta. Eta nik Zumaian banitun lagunak han Ferrolen egondakuak. Eta ze ein nun, jai baten etorrita, Zumaira jun behar det. Eguerdiyan jun nintzan eta nerekin batera nerekin batera Ferrolen soldau egondakuakin topo. "Etorri behar al dek?"-eta. Gu baiño urtebete zaharraua zan eta, lehenuo etorrita-ta, esan niyon: "Ez zekit, Zestuan beratzi pezeta ematen diye jornala-ta, han gehio aituta natxiok eta." "Nausiye hoixe dek", esan zian. Jun nintzan eta: "Etorri bihar"-eta. "Ez. Erropaik-eta ez daukat eta hurrenguan etorriko". Eta halaxe hasi ta bi urte pasau nitun. Eta hamabi pezeta jornala orduan, hamabi pela, zan ikeragarriya! Ez oin bezela, jai ta aste lan ein ber izeten zan ordun. Ikaragarritzko jornalakin. Botak-eta.

-Zer egiten zenuen astelehenetik zapatuta lana?

-Bai. Zortzi ordu. Oin, jaiak izeten baldin bazien, San Jose egune eta holako zerak izeten bazien, egun bat orduak sartzen ein behar izaten zien, ez ziun ematen ordu (...) Zumaian.

-Eta zer egiten zenuen, bazkaldu eta dena bertan?

-Ez, bazkaia oin bezela? Orduan ogirik baserritarrei ez ziyuen ematen eta talua erre goizien eta bezperan babak egosi ta talua etxetik eamaten gendun. Oin bezela? Orduan ez zeon taillerrian jateikan.

-Nola joaten ziñen, trenean?

-Trenien. Bizikleta zuna aberatsa zan ordun! Bizikleta. Trenian. Goizian zazpietan trena eukitzen gendun. Ez gu, e. Axkoitiko, Axkoitiarrak'e bazien gurekin (batera) zeera juten zienak, Zumaira. Oin bezela? Oin jendiak ez daki nola bizi dan, e!

33. Etxeko errenta ordaintzeko, garia

• **Erref:** ZES-045/020

• **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:30:40. **Bukatu:** 00:33:30

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Iraetan bizi zirenean baserritik bizi ziren; bost-sei behi izaten zituzten etxean eta garia egiten zuten etxeko errenta ordaintzeko. Iraetan gehienak ziren errenteroak eta gariz ordaintzen zuten. Urtean behin ordaintzen zen errenta.</p>

34. Otorduetako jakiak eta txerri-hiltzea

• **Erref:** ZES-045/024

• **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:35:00. **Bukatu:** 00:37:15

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Otorduetan baba, porrua, aza, etab. jaten zuten. Urtean bi txerri hiltzen zituzten eta txerrikiarekin ateratzen zuten olio,olioa errazionamenduan izaten baitzen. Odolkiak egin eta auzora eramaten zituzten. Harakina joaten

zen etxera txerria hiltzera eta txerrikia gatz-kutxan gordetzen zuten kontserbatzeko.

35. Ama Zumaiara berdura saltzera

- **Erref:** ZES-045/026
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:37:29. **Bukatu:** 00:39:19

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Ama Zumaiara joaten zen berdura saltzera, astoari karroa lotuta. Zumaian lanean aritu zenean taloak eramaten zituen etxetik.

36. Esne marmitetan ezkutatuta fideo estraperloa

- **Erref:** ZES-045/027
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:39:19. **Bukatu:** 00:40:20

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Fideoen estraperloa ezagutu zuen Zestoan, esnea balitza moduan marmitetan sartuta. Baserritarra kaletarra baino hobeto bizi zen, kaletarrek barre egiten bazieten ere.

37. Zestoa inguruko erromeriak

- **Erref:** ZES-045/029
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:40:50. **Bukatu:** 00:44:37

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Oporrak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Gaztea zela, Ziolar baserrian, Santa Engrazian eta Arroa Behean egiten ziren erromeria handienak. Jai arratsaldeetan Zestoan komeriantek egoten ziren eta haiek ikustera joaten ziren. Zestoako zinearen aipamena egiten du; aberatsak bakarrik joaten omen ziren.

38. Entretenimenduak: tabernako jokoa eta feriak

- **Erref:** ZES-045/030
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:44:37. **Bukatu:** 00:46:24

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Taberna giroa » Jokoa

Laburpena:

Azkoitian dantza lotua debekatua zegoen eta Mendarora joaten zen jendea han libre zelako. Igandeetan jokoan aritzen ziren tabernan. Feriak ikustera joatea gustatzen zitzaion eta trenez mugitzen zen hara edo hona.

39. Labesuan ogia eta artoa

- **Erref:** ZES-045/031
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:46:24. **Bukatu:** 00:47:16

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Argia eta ura beti ezagutu izan ditu etxean. Amak labesua egiten zuen eta arto-zopak jaten zituzten. Irinik sobratuz gero, noizean behin ogia egiten zuen, baina normalean etxeko errenta ordaintzeko erabiltzen zen.</p>

40. Igandero mezetara; etxean arrosarioa

- **Erref:** ZES-045/032
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:47:16. **Bukatu:** 00:49:22

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Mezetara igandero joaten ziren Iraetara. Luistarren eta Mariatarren kongregazioak zeuden eta jauna hartu eta konfesatu egin behar izaten zuten igandero, txandatz. hiru apaiz egoten ziren. Neguan arrosarioa errezatzen zuten.</p>

41. Gurutze eta eguzki-lore bedeinkatuak ateetan

- **Erref:** ZES-045/034
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:50:03. **Bukatu:** 00:51:52

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Etxean ogiari muin eman eta gurutzea egin ondoren moztzen zuten. Ateetan eta soroan gurutzeak jartzen zituzten tximisten kontra. San Juanetan neskak eguzki-loreak bedeinkatzera joaten ziren; "erramileteak" deitzen zieten.

42. Bainuetxeko ura gibela garbitzeko

- **Erref:** ZES-045/035
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:51:52. **Bukatu:** 00:54:50

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Zestoako bainuetxean gibela garbitzeko ura izaten zen; ez zen edateko erraza izaten zuen usainagatik. Kanpotar ugari etortzen zen herrira eta hotelak beteta egoten ziren. Zestoari "Madril txiki" deitzen zioten. Ura botiletan sartu eta kanpora saltzen zuten bainuetxeak.

43. Udako pilota partiduak eta dantzaldiak

- **Erref:** ZES-045/036
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:54:50. **Bukatu:** 00:56:02

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Oporrak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Udan egunero bi pilota partidu izaten ziren eta ostegunetan musika bandak jotzen zuen Lajaiako arboladian.

44. Zestoa betidanik herri aurreratua

- **Erref:** ZES-045/037
- **Iraupena:** 0:04:38. **Hasi:** 00:56:02. **Bukatu:** 01:00:40

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Zestoakoak izan ziren inguruetako lehenengo irakasle maristak. Kafe espresoa ere Zumaian hasi zen lehenbizikoz, eta inguruko herrietako jendea kafea hartzera joaten zen Zestoara. Kubatar ugari etortzen zen herrira.

45. Zestoara kanpotar ugari

- **Erref:** ZES-045/038
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 01:00:40. **Bukatu:** 01:01:31

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Herriko asko ezkondu ziren herrira joandako kanpotarrekin. Bainuetxean herriko nahiz kanpoko jende ugari aritzen zen lanean.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-07

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com